

Notitie

Zoutwinning in Twente

Beelden van mogelijke verbeteringen

Geert Roovers, 5 september 2018

In verband met de hoorzitting inzake de Zoutwinning van de Commissie Tweede Kamer op 12 september 2018 is mij gevraagd mijn beelden te geven ten aanzien van de Zoutwinning inzake de volgende hoofdvragen van de commissie:

- Hoe kan de zoutwinning op een veilige manier plaatsvinden?
- Hoe wordt eventuele schade gecompenseerd?

Mijn reactie hierop is gebaseerd op mijn inzichten en ervaringen vanuit een *ruimtelijk* en *bestuurlijk* perspectief, en mijn ervaringen rondom de zoutwinning *in Twente*. Technische-inhoudelijk en geologisch is mijn kennis onvoldoende voor een gedegen antwoord vanuit dat perspectief.

In essentie hebben de huidige problemen met de zoutwinning (en breder met de mijnbouw) naar mijn mening te maken met een (tot voor kort) technocratische centralistische aanpak en het – mede daardoor - afgekalfd vertrouwen van lokale partijen (gemeenten, bewoners) in de instituties en bedrijven rondom de mijnbouw. Mijn inziens zijn de volgende vijf samenhangende punten cruciaal om de zoutwinning op een duurzame wijze bestuurlijk en ruimtelijk vorm te geven:

1. De huidige Mijnbouwwet is – ondanks de recente wijzigingen – ingericht om éérst in kleine kring een principe-besluit te nemen (over locatie en winning) en aansluitend daarover de dialoog met lokale partijen aan te gaan. Juist een (informele) regionale en lokale dialoog *voorafgaand* aan het principe besluit kan helpen op duurzame wijze de winning in te bedden in lokale belangen en inzichten. Bestaande planvormingsstructuren zoals bijvoorbeeld binnen het MIRT¹ kunnen hier als voorbeeld dienen.
2. De huidige planvorming rondom zoutwinning is – net als andere initiatieven die in het kader van de Mijnbouwwet plaatsvinden – een *single-issue* planvorming. Er worden plannen gemaakt voor zoutwinning, en niets anders. Dit impliceert dat er ook altijd ‘verliezers’ zijn: zij die de zoutwinning niet, of niet onder hun gebied, willen laten plaatsvinden. Dit leidt snel tot een zogenaamde ‘win-lose game’ en polarisatie. De planvorming zou dan ook meerdere issues moeten bevatten, waardoor meerdere belangen gediend kunnen worden en kwalitatief betere plannen kunnen ontstaan. Bijvoorbeeld het koppelen van planvorming over de zoutwinning aan regionale planvorming over sociaal-economische en/of ruimtelijke ontwikkeling maakt dat er ook voor de lokale partijen voordeel in zit en dat de zoutwinning beter in de regionale beleidsplannen wordt ingebed. Het ontwikkelen van fondsen die een deel van de revenuen van winningen ten goede van de ontwikkeling van de regio laten komen, kunnen hierbij helpen.

¹ Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

3. De winning van zout is inhoudelijk ingewikkeld en kent onzekerheden. De specialistische kennis is slechts bij enkele partijen aanwezig. Dit is een van oudsher gesloten kenniscommunity. Gecombineerd met het ontbreken van lokaal vertrouwen en een gebrekkige dialoog leidt dit tot lokaal wantrouwen tegen deze kennis. Het ontwikkelen van regionale kennisnetwerken, waarin ook partijen als SodM en TNO hun rol pakken, en het stimuleren van gezamenlijke kennisontwikkeling en –deling, kan vertrouwen in elkaar en in elkaars kennis versterken en daarmee het draagvlak voor de planvorming. Gezamenlijke monitoring van effecten, evaluatie en - eventuele - bijstelling van plannen zou hier een onderdeel van moeten zijn.
4. Lokale partijen, met name gemeenten, moeten proactief hun rol pakken, in plaats van reactief in de weerstand blijven – zoals tot voor kort veelal het geval was. Lokale partijen zijn zelf óók aan zet. Zij moeten – met behulp van de hierboven genoemde kennisnetwerken en dialoog – eigen visies ontwikkelen op hun ruimtelijke en sociaal-economische ontwikkeling waarin zij de rol van zoutwinning een passende plaats geven. En met deze visie de dialoog met alle andere partijen aangaan. Dit past bij de komst van de omgevingswet en decentralisatie in het ruimtelijke domein, die juist de rol van het lokale bestuur in onze ruimtelijke ontwikkeling versterken.
5. In de Structuurvisie Ondergrond stelt het Rijk dat zoutwinning niet van nationaal belang is. Dit versterkt de noodzaak voor het middenbestuur – lees de provincies – om hun rol inzake de regionale ruimtelijke ordening, sociaal-economische ontwikkeling en veiligheid in relatie tot de zoutwinning te nemen. Zij kunnen een schakelfunctie tussen nationale afwegingen, kennisinstituten en lokaal bestuur vormen en de regie nemen op het versterken van de dialoog en het herstel van lokaal vertrouwen.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en ben altijd bereid mijn punten nader aan u toe te lichten.

Met vriendelijke groet

Geert Roovers